

Tarinatepastelu

Seuraa suomalaisia eläinsatuja!

Sagostig

Följ finska djursagor!

Sisällysluettelo

Lukijalle	2
Kana muuttaa kylään	3
Kettu ja jänis	5
Kissankello	7
Karhu ja muurahainen	9
Variksen vala	11
Kun kettu sai valkoisen hännänpään	13
Kettu ja jänis viisastelevat	15
Kun karhu menetti pitkän häntänsä	17

Innehållsförteckning

Till läsaren	2
Hönan flyttar till byn	4
Räven och haren	6
Blålockan	8
Björnen och myran	10
Kråkans ed	12
Då räven fick en vit svansspets	14
Räven och haren är näsvisa	16
Då björnen förlorade sin långa svans	18

Då björnen förlorade sin långa svans

Björnen hade vaknat ur sin vintersömn och gick omkring i skogen. Medan den gick träffade den en räv som åt fisk.

- Var har du fått tag på alla de här fiskarna? frågade björnen.
- I natt var det många stjärnor på himlen och då är fiskarna hungriga, ljög räven. Jag gick till Metsolas vak, lade min svans i vaket och rörde mig inte på hela natten. På morgonen hade jag en fisk i varje hårstrå på min svans.

Björnen blev imponerad och beslöt sig för att prova.

Då det blev kväll gick björnen till vaket. Under den tiden hade björnen ännu en lång svans. Björnen satt sin svans i vaket, även om vattnet var hiskeligt kallt. Björnen satt alldeles stilla hela natten, så att fiskarna inte skulle bli rädda. Då det började knipa i svansen tänkte björnen nöjt att fångsten skulle bli stor. Björnen bestämde sig för att röra lite på svansen. Svansen kändes tung och nöjd bestämde björnen sig att sitta ännu en stund, så att den skulle få ännu mer fisk.

På morgonen gick räven till stranden för att se hur det gick för björnen. Björnen satt fortfarande vid vaket och tittade ibland bakom sig. Räven såg att björnen frusit fast, så den gick till Metsolas hus.

Gumman hade stigit upp och kärnade i stugan. Räven hoppade upp på taket och skrek genom skorstenen åt gumman:

- Hallå gumman! Björnen är på isen och förstör ert vak!

Gumman tog en käpp i handen och började springa mot stranden. Hon skrek åt granngummorna och tillsammans sprang gummorna till stranden.

Plötsligt hörde björnen ett oväsen från stranden. Björnen såg hur en grupp gummor störtade ut på isen med käppar i händerna. Björnen försökte komma undan, men svansen hade frusit fast i vaket. Den slet och drog, men kom inte loss. Gummorna slog björnen med sina käppar. Till slut gick svansen av och björnen sprang som ett streck i skogen. Gummorna undrade varför björnen hade fryst fast sin svans i vaket.

Från den dagen har björnar haft en kort svans.

Kun karhu menetti pitkän häntänsä

Karhu oli herännyt talviuniltaan ja käveli metsässä. Kävellessään se tapasi kaloja syövän ketun.

- Mistä olet kaikki nämä kalat saanut? karhu kysyi.
- Viime yönä taivaalla näkyi monta tähteä ja silloin kalat ovat nälkäisiä, va-lehteli kettu. Menin Metsolan avannolle ja laitoin häntäni veteen enkä liik-kunut koko yönä. Aamulla oli kala joka häntäkarvassa.

Karhu päätti vaikuttuneelta kokeilla omaa onneaan.

Illan tullen karhu löntysteli avannolle. Siihen aikaan karhulla oli vielä pitkä häntä. Karhu laittoi häntänsä avantoon, vaikka vesi oli jäätävän kylmää. Karhu istui hievahtamatta koko yön, jotta kalat eivät säikähtäisi. Kun häntää alkoi nipistellä, karhu mietti tyytyväisenä, että tulossa oli suuri saalis. Karhu päätti liikuttaa häntäänsä hiukan. Häntä tuntui raskaalta ja tyytyväisenä karhu päät-ti istua vielä hetken, jotta saisi vielä enemmän kaloja.

Aamun sarastaessa kettu meni rannalle katsomaan, miten karhulla meni. Karhu istui vielä avannolla, välillä taakseen katsoen. Kettu näki, että karhu oli jäätynyt kiinni, joten se meni Metsolan talolle.

Emäntä oli noussut kirnusi pirtissä. Kettu hyppäsi katolle ja huusi savupii-pusta emännälle:

- Emäntä hoi! Karhu on jäällä sotkemassa teidän avantoanne!

Emäntä otti kepin käteensä ja lähti juoksemaan rantaan. Mennessään hän huusi naapureiden emännille, ja yhdessä emännät juoksivat rantaan.

Yhtäkkiä karhu kuuli meteliä rannalta. Karhu näki, miten emännät säntä-sivät jäälle kepit käsissään. Karhu yritti paeta, mutta häntä oli jäätynyt kiinni avantoon. Se kiskoi ja kiskoi, mutta ei päässyt irti. Emännät löivät karhua ke-peillään. Lopulta karhun häntä katkesi ja karhu juoksi viivana metsään. Emän-nät miettivät ihmeissään, miksi karhu oli jäädyttänyt häntänsä avantoon.

Siiitä päivästä karhuilla on ollut lyhyt häntä.

kirnuta valmistaa kermasta kirnussa voita.
(Kielitoimiston sanakirja)

Lukijalle

Tarinatpastelussa löydät suomalaisia eläinsatuja. Pääosassa ovat usein hyväuskoinen karhu ja viekas kettu. Tarinatpastelun saduissa kohtaavat nämä ja muita Suomen luonnossa asuvia eläimiä. Kotieläimet asuvat usein Metsolan talossa ja näiden touhuja tarkaillessaan metsän eläimet saavat usein kosketuksen ihmiseen.

Karhu on pyhä eläin suomalaisessa kansanuskossa. Sen takia karhulla on monta nimeä, esimerkiksi otso, mesikämmen, kontio ja nalle.

Tarinatpastelun aineiston on koontanut, muokannut ja kääntänyt Suomen instituutin resurssikirjasto.

Till läsaren

I sagostigen hittar du finska djursagor. Den godtrogna björnen och klipska räven är ofta huvudkaraktärer. I sagostigens sagor möter du dessa och andra djur som bor i den finska naturen. Husdjuren bor ofta i Metsolas (metsä = skog) hus och medan skogens djur iakttar dessas ståhej kommer de ofta i kontakt med människor.

Björnen är ett heligt djur i den finska folktron. Därför har den många smeknamn på finska.

Materialet till sagostigen är samlad, bearbetad och översatt av Finlandsinsti-tutets resursbibliotek.

Kana muuttaa kylään

Kauan sitten kana asui metsässä sukulaistensa teeren, metson, pyyn ja metsäkanan kanssa. Eräänä päivänä se alkoi metsäkanan kanssa pohtia, milaista olisi asua kylässä. Mitä enemmän he asiaa miettivät, sitä enemmän he halusivat muuttaa kylään asumaan.

– Emme molemmat voi muuttaa kylään, he tuumivat. Toisen on jäätävä metsään sukulaisten kanssa.

He miettivät ja pohtivat pitkään, kuinka asia ratkaistaisiin. Lopulta he keksivät keinon.

– Lähdetään juoksemaan. Se, joka on ensimmäisenä kylässä, saa jäädä sinne.

Niin he tekivät. Kova kilpailu alkoi juosten kohti kylää. Pian kana huomasi, että metsäkana oli paljon nopeampi ja ehtisi ensimmäisenä perille. Kana huusi kaikin voimin metsäkanalle:

– Katso jalkojasi! Ne ovat aivan karvaiset! Kuinka sinä voit mennä kylään tuollaisilla jaloilla?

Metsäkana pysähtyi ja katsoi hämmillään jalkojaan. Se alkoi nyppiä höyheniä pois. Ja silloin kana pinkaisi ensimmäisenä kylään ja jäi sinne tyytyväisenä asumaan.

metsäkana dalripa

teeri orre

metso tjäder

pyy järpe

Räven och haren är näsvisa

Räven och haren gick längs med vägen. Räven tittade bakom sig med jämna mellanrum och lyssnade noga på varje ljud. Haren tittade på räven och frågade:

– Varför tittar du efter dig och lyssnar på minsta lilla ljud?

– För att jag inte har ögon på svansen, svarade räven och haren blev generad.

De gick båda tysta en stund. Haren hoppade från vägens ena sida till den andra. Räven tittade på haren och frågade:

– Varför hoppar du hela tiden över vägen?

– Därför att jag inte kommer under den, svarade haren näsvist.

Nu var det rävens tur att bli generad.

Kettu ja jänis viisastelevat

Kettu ja jänis kulkivat tietä pitkin. Kettu katseli välillä taaksepäin ja kuunteli tarkasti jokaista ääntä. Jänis katseli kettua ja kysyi:

- Miksi sinä aina katsot jälkeesi ja kuuntelet vähäisintäkin ääntä?
- Koska hännässäni ei ole silmiä, kettu vastasi ja jänis nolostui.

Hetken molemmat kulkivat hiljaa. Jänis hyppeli tien laidalta toiselle. Kettu katseli jäniksen menoa ja kysyi:

- Miksi sinä koko ajan hypit tien yli?
- No siksi, etten pääse tien ali, jänis viisasteli.

Nyt oli ketun vuoro nolostua.

Hönan flyttar till byn

För länge sen bodde hönan i skogen med sina släktingar orren, tjädern, järpen och dalripan. En dag började hönan och dalripan tänka på hur det skulle vara att bo i byn. Ju mer de tänkte på saken, desto mer ville de flytta till byn.

- Vi kan inte flytta till byn båda två, tänkte de. Den andra måste stanna i skogen med släktingarna.

De tänkte och funderade hur de skulle lösa problemet. Till slut kom de på ett sätt.

- Vi springer. Den som först är i byn får stanna där.

Så gjorde de. Springande började den hårda tävlingen. Hönan märkte fort att dalripan var mycket snabbare och skulle hinna först till byn. Hönan ropade allt vad den orkade till dalripan:

- Titta på dina ben! De är alldeles håriga! Hur kan du gå till byn med de där benen?

Dalripan stannade och tittade på sina ben. Förvirrad började den plocka bort fjädrar. Och då rusade hönan först till byn och stannade nöjd där.

Kettu ja jänis

Kerran kettu ja jänis tapasivat toisensa. Kettu sanoi jänikselle:

- Ei kukan sinua pelkää.
- Kuka pelkää sinua sitten? vastasi jänis.
- Kaikki minua pelkäävät, tuumasi kettu. Minulla on pitkä häntä, ja sen takia kaikki luulevat minua sudeksi, kun näkevät minut kaukaa. Siksi minua pelätään, mutta sinua ei pelkää kukaan.
- Lyödään vetoa, sanoi jänis. Minä näytän, että minua pelätään!

Kettu suostui siihen ja veto lyötiin.

He lähtivät yhdessä kävelemään ja jänis huomasi lammasmaan makamassa aidan vieressä. Jänis hyppäsi lammasmaan. Lampaat pelästyivät ja lähtivät juoksemaan, minkä kerkesivät.

Jänis rupesi nauramaan siitä ilosta, että se oli voittanut vedon. Se nauroi niin kovasti, että sen suu repesi ristiin.

Ja siitä lähtien ovat jäniksen suu on ollut ristiin halki.

Då räven fick en vit svanspets

Räven ropade åt Metsolas gumma genom skorstenen att björnen förstörde husets vak. Gumman sprang från stugan till stranden med sådan fart att stugdörren stod vidöppen. Räven slank in i stugan och såg kärnan. Den doftade på den och smakade. Gott! Den sträckte sitt huvud allt djupare i kärnan, som föll omkull. Räven åt och åt och märkte inte att Metsolas gumma kom tillbaka till stugan.

Gumman skrek, tog kolven i handen och försökte slå räven. Räven hoppade omkring i stugan och ut, med gumman tätt efter sig.

Gumman sprang efter räven runt Metsolas gård och träffade räven med ett slag av kolven, men hon träffade bara de sista hårstråna på rävens svans.

Sen den dagen har räven haft en vit svanspets.

kärna redskap för smörtillverkning, bestående av ett kärl, i ä. tid vanl. i form av en uppåt något avsmalnande bytta, smörkärna.

(Svenska Akademiens Ordbok)

Kun kettu sai valkoisen hännänpään

Kettu huusi pirtin savupiipusta Metsolan emännälle, että karhu sotki talon avantoa. Emäntä lähti pirtistä rantaan sellaisella vauhdilla, että pirtin ovi jäi apposen auki. Kettu puikahti pirttiin ja näki kirnun. Se haistoi sitä ja maistoi. Hyvä! Se kurkotti päänsä yhä syvemälle ja kirnu kaatui. Kettu söi ja söi, eikä huomannut, kun Metsolan emäntä tuli takaisin pirttiin.

Emäntä huusi, otti männän käteensä ja yritti lyödä kettua. Kettu laukkasi ympäri pirttiä ja ulos pirtistä, emäntä kintereillään.

Emäntä juoksi ketun perässä pitkin Metsolan pihamaata ja sai huitaistua kettua männällä, mutta osui vain ketun viimeisiin häntäkarvoihin.

Ja siitä lähtien ketulla on ollut valkoinen hännänpää.

Räven och haren

En gång träffade en räv och en hare varandra. Räven sa till haren:

- Ingen är rädd för dig.
- Vem är rädd för dig då? svarade haren.
- Alla är rädda för mig, tänkte räven. Jag har en lång svans, och därför tror alla att jag är en varg då de ser mig på långt håll. Därför är man rädd för mig, men ingen är rädd för dig.
- Ska vi slå vad, sa haren. Jag ska visa att man är rädd för mig!
Räven gick med på det och de slog vad.

De gick tillsammans och haren såg en fåskock som låg intill staketet. Den hoppade in i fåskocken, vilket fick fåren att rädsla springa så fort de kunde.

Haren började skratta av glädje, eftersom den vunnit vadet. Den skrattade så hårt att munnen slets itu.

Och sedan dess har harens mun varit sliten itu.

kirnu astia jossa kermasta valmistetaan voita männällä survomalla, astiaa pyörittämällä tms. tavalla.

(Kielitoimiston sanakirja)

Kissankello

Metsolan talossa asui suuri ja lihava kissa, joka rakasti hiirten metsästämistä. Hiiret olivat niin kauhuissaan, että hädin tuskin uskalsivat hengittää koloissaan. Lopulta hiiret saivat tarpeekseen pelkäämisestä ja miettivät, mitä kissalle voisi tehdä.

Yksi viisas hiiri ehdotti, että he ostaisivat kellon ja laittaisivat sen kissan kaulaan. Kellon kilinästä he kuulisivat, missä kissa on. Muut hiiret olivat samaa mieltä. Hiiret keräsivät rahansa kokoon ja ostivat kellon. Mutta kun kello piti laittaa kissan kaulaan, kukaan hiiristä ei ollut tarpeeksi rohkea. Hiiret rupesivat riitelemään ja syyttivät toisiaan siitä, että rahat olivat menneet hukkaan.

Hyvä haltia kuuli hiirten mekastuksen ja osti kellon. Noloina hiiret menivät koloihinsa. He saivat edelleen pelätä kissaa.

Mutta hyvä haltia taikoi lisää pieniä kelloja ja levitti niitä kukkien joukkoon. Niinpä niityillä ja kedoilla kasvaa kauniita, sinisiä kissankelloja.

kissankello blåklocka

Kråkans ed

En kråka sökte efter något att äta på kanterna av en lerpöl. Plötsligt hoppade en stor groda i vattnet precis vid kråkans fötter. Grodan grävde snabbt ner sig i leran. Kråkan lade huvudet åt sned och försökte se vänlig och snäll ut. Grodan stirrade på kråkan med stora ögon.

- Kom bort från leran, stig upp på land, min vän, sade kråkan milt.
- Jag kommer inte! Du tar mig och äter upp mig! kväkte grodan misstänksamt.
- Jag äter inte dig, kom upp bara. Vad ligger du där i pölen för!
- Jag kommer inte, svarade grodan försiktigt. Du äter mig!
- Kom, kom nu, försökte kråkan locka för tredje gången. Stig upp, gulleplutt! Men grodan misstänkte fortfarande kråkans avsikter.
- Jag svär en ed att jag inte äter dig. Kom fram nu bara. Grodan vågade inte ännu heller komma, den kom bara upp med ansiktet till ytan och sade:
  - Nå, börja svära!
  - Och kråkan svor sin ed:
    - Kraak, kraak, jag äter inte dig. Må min näbb brista och rumpa spricka om jag äter dig!
    - Då kom grodan äntligen sakta upp till dammens strand och kråkan fångade den direkt i sin mun.
    - Hur var det med eden, hur var det med eden! ropade grodan under sina sista stunder från kråkans hals.
      - Då grodan var svalt flög kråkan i väg och kraxade till svar:
        - Eden är i magen, eden är i magen!
        - Från den dagen har lögner kallats en kråkas ed.

Variksen vala

Varis etsi syötävää rannalla mutakuopan reunalla. Yhtäkkiä suuri sammakko loikkasi veteen aivan variksen jalan juuresta. Sammakko hautautui kiireesti mutaan. Varis kallisti päätään ja yritti tekeytyä ystävällisen ja hyväntahtoisen näköiseksi. Sammakko tuijotti varista suurin silmin.

- Tule pois sieltä mudasta, nouse maalle, ystäväni, sanoi varis leppoisalla äänellä.
- En tule! Sinä sieppaat ja syöt! sammakko kurnutti epäilevästi.
- En syö, nouse vain. Mitä sinä siellä lätäkössä makaat!
- En minä tule, sammakko vastasi varovaisesti. Sinä syöt kuitenkin!
- Tule, tule nyt, varis yritti houkutella kolmannen kerran. Nouse sieltä, kullannuppu!

Mutta sammakko epäili yhä variksen aikeita.

- Minä vannon valan, etten syö sinua. Tule nyt vain.

Sammakko ei vielääkään uskaltanut tulla, vaan pisti pään veden pintaan ja sanoi:

- No, ala vannoa!

Ja varis vannoi:

- Vaak, vaak, en sinua syö. Nokka revetkään ja perä haljetkoon, jos minä sinut syön!

Silloin sammakko viimein tuli hitaasti lammen rannalle ja samassa varis nappasi sen suuhunsa.

- Missä vala, missä vala! sammakko huusi hädissään viimeisillä hetkillään variksen kurkusta.

Sammakon nielaistuaan varis lähti lentoon ja räkäisi rumalla äänellään vastaukseksi:

- Vala vatsassa, vala vatsassa!

Siitä alkaen väärää valaa on sanottu variksen valaksi.

vala oikeuden tai muun viranomaisen edessä Jumalaan vedoten annettava määrämuotoinen juhlallinen vakuutus.
(Kielitoimiston sanakirja)

Blåklockan

I Metsolas hus bodde en stor och fet katt, som älskade att jaga möss. Mössen var så rädda att de knappt vågade andas i sina bon. Till slut tröttnade mössen på att vara rädda och funderade på vad de kunde göra åt katten.

En klok mus föreslog att de skulle köpa en klocka som de lägger runt kattens hals. I och med klockans klang kunde de höra var katten är. De andra mössen var av samma åsikt. Mössen samlade ihop sina pengar och köpte en klocka. Men då klockan skulle läggas runt kattens hals var ingen tillräckligt modig. Mössen började bråka och anklagade varandra för att pengarna gått till spillo.

En god fe hörde oväsendet och köpte klockan. Generade gick mössen till sina bon. De fick fortfarande vara rädda för katten.

Men den goda fen trollade fram fler små klockor och spred ut dem bland blommorna. Därför finns det vackra, blå blåklockor på ängar och åkrar.

blåklocka kissankello
Bokstavligt översatt är
”kissankello” kattklocka.

Karhu ja muurahainen

Kun karhu käveli metsässä hän kohtasi muurahaisen. Karhu katseli säälien pienen muurahaisen touhuja suuren männyn juurella.

– Kyllä voit olla pieni ja merkityksetön. Katso miten suuri ja mahtava minä olen sinuun verrattuna!

Karhun mahtailu ei tehnyt vaikutusta muurahaiseen. Se vilkaisi karhua ja sanoi:

– Sinä olet minua suurempi ja ehkä olet voimakaskin, mutta et ole niin voimakas kuin minä!

Karhu alkoi nauraa huvittuneena. Muurahainen odotti kohteliaana, kunnes karhu rauhoittui ja sanoi sitten:

– Me voimme kokeilla. Kumpikin kantaa itsensä kokoisen kiven leuoissaan männyn latvaan.

– Kaikkea tässä vielä! murisi karhu, mutta suostui.

Muurahainen otti maasta kokoisensa kiven ja kantoi sen leuoissaan männyn latvaan. Sieltä se huusi:

– Täällä ollaan!

Muurahainen toi kiven takaisin alas. Karhu yritti saada leukoihinsa oman kokoisensa kiven, mutta eihän siitä tullut mitään. Ei kannattanut edes haaveilla, että karhu saisi kiven männyn latvaan. Ei auttanut karhun muuta kuin myöntää, että oli hävinnyt pienelle muurahaiselle. Karhu tuli niin vihaiseksi tappiostaan, että otti muurahaisen kämmeneensä ja söi sen.

Ja siitä lähtien karhut ovat syöneet muurahaisia.

Björnen och myran

En dag då björnen gick i skogen träffade han en myra. Björnen tittade medlidsamt på den lilla myrans ståhej vid roten av en stor tall.

– Nog kan du vara liten och obetydlig. Se så stor och fantastisk jag är jämfört med dig!

Björnens skryt imponerade inte på myran. Den tittade på björnen och sa:

– Du är större än mig och kanske stark, men inte så stark som jag!

Björnen började skratta. Myran väntade artigt tills björnen lugnat ner sig och sa:

– Vi kan prova. Båda bär en sten lika stor som en själv i sina käkar till tallens topp.

– Allt ska man vara med om! sa björnen, men gick på att tävla.

Myran tog en sten som var lika stor som den själv i sina käkar och bar upp den till tallens topp. Därifrån ropade den:

– Här är jag!

Myran hämtade stenen tillbaka ner. Björnen försökte få en sten så stor som den själv i sina käkar, men det blev ju inget av det. Det gick inte ens att drömma om att björnen skulle få stenen till tallens topp. Björnen blev tvungen att medge sin förlust till den lilla myran. Björnen blev så arg av sitt nederlag att den tog myran i sin hand och åt den.

Och sedan dess har björnar ätit myror.